

U periodu novog razumevanja škole, kada ona prerasta od mesta učenja do mesta mišljenja, sredinom pedesetih godina (1954.), u Novom Sadu nastavnici, profesori, i učitelji, osnovali su Društvo likovnih pedagoga Vojvodine. Paralelno sa Društvom, uzimajući kao polaznu osnovu misao francuskog slikara Žana Ogista Dominika Engra iz XIX veka da je „crtež poštene umetnosti“, razvija se „Komisija za dečji crtež i pedagoška pitanja“.

Komisija je kasnije promenila ime u „Centar za likovno vaspitanje dece i omladine Vojvodine“ i pod tim nazivom radi i danas. Centar se nalazi u prizemnim prostorijama zgrade u Ulici Vojvode Putnika br.1, koji su im je ustupljene 2009. godine, zahvaljujući ličnoj inicijativi i zalaganju gradonačelnika Novog Sada Igora Pavličića.

Pod gesmom: „RADIMO NE ZA SEBE NEGO ZA DECU“, Centar za likovno vaspitanje i obrazovanje dece i omladine je stalno otvoren, spremam da podeli višedecenijsko znanje i iskustvo iz oblasti likovnog vaspitanja sa svima onima koji to žele. Tu, na jednom mestu, možete naći i stručnost i znanje i ljubav, možete da uživate učeći i naučite uživajući.

Centar je osnovan u vreme reforme školstva, kada je stara nastava „crtanja“ zamjenjena novom koncepcijom u likovnom vaspitanju. Prvenstveni cilj je bio da se novim programima i metodama unapredi nastava likovnog vaspitanja i da kao takva, brže zaživi i u našim školama.

- U to vreme okupili smo se oko projekta izgradnje neke nove škole u kojoj će deca naučiti čitati i pisati, ali u kojoj će naučiti i kako treba živeti. Time je otvoreno jedno novo pitanje mesta umetnosti u društvu i životu pojedinca - kaže naša sagovornica Emina Čamo Lorbek, jedna od osnivača Društva i Centra, nastavnica likovnog vaspitanja u Oglednoj osnovnoj školi „Đorđe Natošević“, i umetnik - grafičar. I posle 57. godina rada gospođa Ema pokušava da pronađe način da i dalje doprinosi njegovom razvoju. A počelo je ovako:

-Društvo je osnovano na inicijativu grupe nastavnika iz Vojvodine, koji su osećali potrebu za takvim jednim okupljanjem, i radilo je isključivo po željama i intencijama svojih članova. U arhivi postoje potvrde o reagovanju Društva i Centra na sve aktuelne probleme u oblasti likovnog vaspitanja i naporu članova da se oni prevaziđu i reše. Mnoge akcije Društva su bile usmerene ka afirmaciji ove vaspitne oblasti, često i protiv podrške zvaničnih društvenih organa. Jedno od krucijalnih pitanja oko kojeg se vodila velika borba je broj časova likovnog vaspitanja, koji ima pravolinijsku tendenciju smanjivanja. Ja govorim više o Društvu nego o Centru, ali za mene oni imaju podudarnu konotaciju jer su osnovani istovremeno, a imali su istovetne ciljeve i zadatke delovanja. To što češće spominjem Društvo je više emotivnog karaktera, jer se ono ugasilo 1992. godine u kriznom vremenu bez para, motivacije i mnogo čega drugog, a Centar živi i

danas.

-Centar je oko sebe okupljaо, to mogu odgovorno da tvrdim, sve slobodoumne umetnike, nastavnike i učitelje, savetnike...Oslonac našeg udruženja bio je Bogomil Karlavaris, koji je svojom harizmom i ogromnim, čak neiscrpnim znanjem uspevao da spovede programe koji su njegovim odlaskom ugašeni. Karlovaris je pričao jednostavno i razumljivo. Naravno, prof Karlavaris bio je čovek stava i energije, bio je poznat i priznat i van granica naše zemlje, član mnogih svetskih komisija, predsednik Komiteta INSEA (International Society for Education through Art) za Evropu, Afriku i Bliski istok. Mislim da je on jedini, do današnjeg dana, doktorirao na temu likovne pedagogije. Njegovim angažovanjem Društvo likovnih pedagoga i Centar za likovno vaspitanje dece i omladine Vojvodine imali su prohodnost i u evropskim i u svetskim komisijama i udruženjima. Uz prof. Karlavarisa moram da spomenem i nas, entuzijaste koji smo godinama volonterski ali krajnje predano sledili njegov put. Spomenula bih samo neke: Stojan Trumić, Stojanka Jasika, Dobrila Leskovac, Boško Petrović, Ksenija Ilijević, Almaši Gabor, Latinka Mašić, Radmila Graovac, Jovan Soldatović, Ivan Jakobčić, Ač Jožef, Mića Nikolajević, Jovan Sevđić i drugi. Među najagilnijim saradnicima, posebno bih izdvojila: Boroš Đerđa, Kaću Primović, Jovanku Stepanov Kelbli, Nataliju Kulenović, Branku Laković, Aniku Anku, Mirjanu Mareš, Valeriju Guelmino, Dragana Jajića, Dragana Karlavarisa, Ratka Đidera i mnoge druge, iz svih generacija viših pedagoških škola u Vojvodini, kao i prvih godina novosadske Akademije likovnih umetnosti.

-Polja delovanja našeg društva bila su sveobuhvatna i raznorodna. U okviru društva i Centra: redovno su se organizovali seminari i savetovanja na kojima su se razmenjivala iskustva vezana za nastavu likovnog vaspitanja; vodilo se računa o zaštiti položaja nastavnika likovnog vaspitanja u školi kako bi se postiglo izjednačavanje sa drugim nastavnim predmetima; organizovala su se studijska putovanja kao oblik neposrednog usavršavanja na samim izvorima umetnosti; izložbe dečijih likovnih radova; izložbe radova članova društva - profesora, nastavnika i umetnika; insistiralo se na saradnji sa drugim udruženjima kulture i umetnosti, dečjim društvima, društveno-političkim organizacijama u zemlji i svetu; i na kraju, podvukla bih možda najvažniji segment našeg rada, a to su bili istraživački projekti koji su materijalizovali naš rad u likovnoj oblasti i do dana današnjeg ostavili pisane dokumente i neizbrisiv trag od izuzetnog značaja za našu pedagošku teoriju i praksu. To posebno podvlačim, jer postignuća na eksperimentalnom nivou odmah su zaživljavala u radu nastavnika. Jedan eksperiment je, naprimjer, tajao četiri godine. Njime smo hteli da pokažemo delovanje starih i novih programa u kombinaciji sa starim i novim metodama na kvalitet dečijih crteža u nastavi likovnog vaspitanja. Tada smo došli, do po malo neočekivanih rezultata, o presudnoj ulozi nastavnika u radu sa decom.

-Najlepši ali istovremeno i najteži deo rada bio je i ostao pripremanje izložbi dečijih radova i njihovo analiziranje. U Centru se danas čuva ogromna zbirka dečijih radova (preko milion crteža), prikupljenih tokom 57. godina, što predstavlja neiscrpan izvor saznanja, ali i svojevrsan kapital. Imam podatak da je to najveća zbirka dečijih crteža na svetu. Ono što je bilo teško, a vezano je za izložbe, jeste samo postavljanje na stotine radova u vrlo kratkom vremenskom roku. Crteže smo postavljali i danju i noću, a u tome su nam često pomagali svi članovi naših porodica.

-Najatraktivniji deo našeg druženja svakako su bila putovanja. Na njima smo se upoznavali sa kulturnim i umetničkim blagom Italije, Francuske, Belgije, Holandije, Španije, Nemačke, Rumnije, Mađarske, Sovjetskog Saveta, Grčke, Libana, Sirije, Tunisa, Egipta i Čehoslovačke. Osim edukacije, ova putovanja su nam bila najbolja nagrada za naš predan i besplatan rad.

Osamdesetih godina profesor Karlavaris je otišao na mesto redovnog profesora na Pedagoškom fakultetu u Rijeci, a zbog sve težih uslova života, putovanja više nismo bili u mogućnosti da organizujemo.

Poslednji put kada sam se zaista osećala ponosnom zbog rada Centra, bilo je 1994.godine kada je kompletna izložba likovih radova naše divne kreativne dece bila predstavljena u Parizu. Doživeli smo neverovatan uspeh i divljenje naših francuskih kolega.

-Danas je prisutan veliki nesklad u svim sferama društva, a naročito u obrazovanju. Nekako upada u oči raskorak između obrazovanja i života. Dok se u realnom životu više insistira na estetici, o njoj se sve manje računa vodi u školama. Danas su „in“ zanimanja poput: dizajnera enterijera, eksterijera, kreatora, aranžera parkova i privatnih bašti...Danas se velika pažnja i ogromna sredstva izdvajaju i za etiketu zalepljenu na ružnu plastičnu flašu. Likovni pedagozi su mnogo vremena i truda uložili na borbu da se broj časova likovnog vaspitanja ne smanji, a onda da se taj smanjeni broj vrati, tj. poveća. To su bile Sizifove muke, a rezultati su izostali. Ja sam za vreme rata i posle rata u školi imala krasnopis, ručni rad, dva časa likovnog vaspitanja

...Današnja deca samo matematiku i srpski. Istina je da se na časovima srpskog treba i mora negovati lepo pisanje i lepa reč. Jasno je i da časovi matematike podležu izvesnim estetskim zahtevima: korišćenje table, sveske, pisanje brojeva...Ali odgovorno tvrdim da se na časovima likovnog vaspitanja mogu razvijati logičko mišljenje i misaone operacije ekvivalentne onima koje su zastupljene na časovima matematike, dok se u suprotnom, na časovima matematike ne mogu rešiti zadaci iz domena estetskog vaspitanja. Ovim nikako ne želim da minimiziram značaj matematike, ili bilo kog drugog predmeta koji se uči u našim školama, već želim da iznesem realan, dokazan značaj likovnog vaspitanja za pravilan razvoj mladih.

-Kada govorimo o školskim časovima često zanemaruјemo jedan vrlo bitan aspekt. Dok sam radila sa decom, a to je preko 40 godina, deca su na mojim časovima slikala, ali i uživala. Deca uživaju i na časovima muzičkog vaspitanja i na časovima fizičkog, a upravo su to predmeti kojima se fond časova iz godine u godinu smanjuje. Centar je za sve vreme svog postojanja delovao u pravcu isticanja prirodne potrebe dece za opuštanjem i relaksacijom u nastavi, i shvatanju škole kao mesta na kome će biti vesela, radosna i srećna.

-Pre dve godine na čelo Centra došla je ambiciozna i vredna mlada žena, Fedi Eva. Jako sam srećna što je Eva prihvatile da radi u Centru. Razumemo se kao saradnice i koleginice. Ona je nekoliko godina sarađivala sa prethodnom direktorkom Centra Milicom Spasojević, koja nas je iznenada napustila 2009. godne. Milica je bila žena neiscrpne energije koja je, između ostalog, umela da čitavu izložbu smesti u svoj auto i da je prenosi od jednog do drugog mesta, i tako po čitavoj Vojvodini.

I dok su nekada Centar pomagali SIZ-ovi za obrazovanje i kulturu i Društvo za brigu i staranje o deci, danas imamo na raspolaganju divan prostor, ali vrlo malo sredstava. Ipak, uspevamo da zadržimo zacrtanu orientaciju i da odgovorimo zadacima koji se od nas očekuju. Naš primarni zadatak je raspisivanje konkursa za dečje radove. Ove godine organizujemo konkurse za: 57. izložbu likovnih radova dece Srbije; 9. međunarodnu izložbu likovnih radova i fotografije na temu „Zaštićena prirodna dobra Srbije“; izložbu na 54. Zmajevim dečjim igrama; 25. izložbu „Proleće na čenejskim slašima“ (PČESA) sa temom „Vinogradarstvo i vinarstvo u Vojvodini“ i 25. izložbu autorskog stripa učenika osnovnih škola. U saradnji sa Kolom srpskih sestara Eparhije Bačke i Odborom za veronauku Eparhije Bačke, Centar je početkom godine organizovao 19. izložbu „Svetoslavlje i naše doba“ na temu, „Gospod je svetlost života moga“.

-Aktivni smo i na polju likovnih radionica za decu koja sama žele da slikaju. Uspostavili smo i kontakt sa vaspitačima dece ometene u razvoju iz Doma u Veterniku. Nekada smo cele razrede

uvodili u radionice, gde su deca u novim okolnostima na štafelajima i sa profesorima tokom tri godine rada, dokazivala da svako od njih, bez obzira na talenat, nosi u sebi „nešto“ ako im se pruže mogućnosti. Radionice se danas na fantomski način javljaju širom grada u organizaciji ljudi čija profesionalna orientacija ne obezbeđuje potrebnu stručnost.

Centar je registrovan za celu Srbiju, ali mnogo više sarađuje sa vojvođanskim školama i vrtićima jer su aktivniji. Ono što nas najviše raduje je spontano okupljanje nastavnika likovnog vaspitanja radi razmene iskustava, kada Centar podseća na „staro“ vreme. Na sreću, ima još uvek mnogo nastavnika koji su željni novih saznanja i metoda rada koje će preneti mlađem naraštaju.

- Dečji crtež ostaje moja velika ljubav. Zašto sam uvek insistirala na njemu? Zato što kroz dečji crtež uvek možete da dobijete povratnu informaciju o detetu, o procesu njegovog mišljenja ili o njegovim problemima. Od nas, nastavnika, se traži samo da taj crtež umemo da pročitamo, protumačimo. Crtajući, dete razvija motoričke sposobnosti, kreira jedan novi svet u kome je sve moguće. Zasigurno da neće sva deca koja su u detinjstvu stručno vođena kroz slikarske istraživačke pohode biti umetnici, ali će imati kreativniji odnos prema životu i svemu čime se u životu bave, biće bolji naučnici, inženjeri, biće srećniji i zadovoljniji ljudi.

U nadi da će društvena zajednica umeti da prepozna suštinske vrednosti rada likovnih umetnika, i da će nastojati da našoj deci pruži obrazovanje kakvo im je potrebno - obrazovanje po meri deteta, sa osmehom je završila naš razgovor Emina Čamo Lorbek.

